

یادداشت

آش قوانین خانواده بی نمک تر می شود؟

ایمان دمیری

قاضی خانواده

نظام قوانین خانواده در ایران امروز، دیگی است که تمام تاریخ فرهنگ ایران در آن می جوشد. از نهاد باستانی غیرشرعی (یعنی برنیامده از شرع نه مخالف شرع) مثل نامزدی (مواد ۱۰۲۷ و ۱۰۳۸ قانون مدنی) تا نهاد مدرن علمی مثل اهدای جنین. از قهر و غلبه شرعیاتی مثل عِدّه طلاق خلع تا نفوذ و تأثیر غربیانی مثل شرط تصفی داریی. از اعطای ریاست خانواده به شوهر (۱۱۰۵ ق.م) تا زندانی کردن شوهری که حقوق تصریح شده خود در قانون (مثل طلاق، ازدواج مجدد) را «بدون نظارت دادگاه» اعمال می کند. از انحصار اختیار طلاق در دست شوهر تا موارد بسیار زیاد موافقت با درخواست طلاق از ناحیه زن. نظام حقوقی مثل آش است. عناصر تشکیل دهنده‌ای دارد و دستور پختی. نمک و روغنی می خواهد و آب و آتشی. آشپزهایی دارد و مصرف کنندگانی.

آنچه در این دیگ می جوشد برای «مصرف» جامعه است. آش باید خوب باشد. نتیجه مجموعه عناصر تشکیل دهنده نظام حقوق خانواده نباید شور یا بی نمک باشد. از این نظر نه تنها «بود و نبود» هر عنصری در این دیگ مهم می شود بلکه میزان دقیق استفاده از هر عنصری هم اهمیت حیاتی دارد. صرف «وجود» روغن و نمک برای قابل مصرف شدن آش کافی نیست. «مقدار و نحوه» استفاده از روغن و نمک هم به همان اندازه مهم است. «طلاق» و «مهریه» روغن و نمک آش قوانین خانواده ایران هستند. شاید در گذشته های دور (و حتی نزدیک؟)، طلاق/مهریه «نهادهای» آسمانی بودند و انسان ها، «ابزار» اجرای این نهادهای. مهم نبود که اجرای این نهادهای چه آثار و تبعات انسانی و اجتماعی داشت. آنچه اهمیت داشت، خود اجرای این نهادهای بود.

امروزه اما طلاق/مهریه در کنار سایر نهادهای قانونی مرتبط با حقوق خانواده (مثل نفقه، تمکین، اجرت المثل و...) چارچوب و کلیتی را تشکیل می دهند (و آشی می پزند) برای خدمت به هدفی بزرگ تر یعنی: خیر جمعی و احساس رضایت هرچه بیشتر تعداد هر چه بیشتری از شهردان جامعه. احساس رضایت انسان ها و خیر حداکثری جامعه، هدف و اصل است و مهریه و طلاق (و تمام نظام حقوقی مرتبط با حقوق خانواده، و اساسا هر نهاد فرهنگی و انسان ساخت دیگر) «ابزار» حرکت به سمت این هدف. دیگ قانون باید برای این هدف بجوشد.

آشپز قوانین خانواده معاصر ایران (یعنی قانون گذار)، تا آنجا که از خط قرمزهای فقهی و شرعی رخصت داشته است، از طلاق و مهریه به عنوان «ابزار» متعادل سازی حقوق زن و مرد (و قابل مصرف شدن آش قوانین خانواده) استفاده کرده است:

_ از طرفی اعمال حق طلاق از ناحیه مرد، منوط به پرداخت مهریه زن شده است. به زن نیز حق داده شده تا در مواردی از دادگاه درخواست طلاق کند. _ از طرف دیگر دریافت مهریه از ناحیه زن، محدود به شرط ملانث و توانایی مالی مرد شده است. و هنگام بررسی درخواست طلاق از ناحیه زن، میزان بخشش مهریه در قبال طلاق، در پذیرش یا رد درخواست طلاق، اهمیت حیاتی می یابد.

چارچوبی که اگرچه کامل نیست، اما در مقایسه با گذشته ها، قدمی رو به جلو محسوب می شود، آش همان آش است و کاسه همان کاسه، قانون گذار اما تلاش کرده آشی بپزد که نه شور شور باشد نه بی نمک بی نمک. این روزها زمزمه های اصلاح قوانین مربوط به مهریه به گوش می رسد. با این هدف که هیچ شوهری بابت بدهی مهریه، زندانی نشود. هدف، خوب و مورد تأیید است. اما حواسمان به «میزان» نمک و روغن آش باشد! حواسمان باشد که کم کردن نمک مهریه در دیگ قوانین خانواده، زمانی خوشمزه است که «اختیار طلاق» هم به همان نسبت و درصد، کم و زیاد شود. نمی توانیم و نباید کاسه داغ تر از آش شویم و نمک مهریه را کم کنیم و اختیار طلاق را دست نخورده باقی بگذاریم تا برای یکی از زن و شوهر آشی پخته باشیم با یک وجب روغن. وگرنه آش قوانین خانواده، بی مزه تر و بی نمک تر از چیزی که هست می شود. و خدای نکرده پیش دیگ های دیگر روسایه می شویم!

شرق: براساس آمار گمرک ایران که برای اولین بار منتشر شده، واردات و صادرات دارو در سال ۱۴۰۲ به ترتیب ۲.۳ میلیارد دلار و ۱۷۰ میلیون دلار بود که بیانگر کاهش ۱۳.۶ درصدی واردات و ۱۱ درصدی صادرات است.

این امر برای اولین بار گزارش واردات و صادرات با بررسی ۳۷۳ شرکت تولیدی دارو، مکمل، مواد اولیه و واردکننده دارو از سوی گمرک ایران منتشر شد.

براساس این میزان واردات ۳۷۳ شرکت (صنعت دارو) در سال ۱۴۰۲ به میزان ۲.۳ میلیارد دلار بوده که در مقایسه با سال ۱۴۰۱ کاهش ۱۳.۶ درصدی داشته است. همچنین سهم واردات دارو از کل واردات کشور در سال ۱۴۰۲ حدود ۳.۶ درصد بود.

در سال ۱۴۰۲ از ۳۷۳ شرکت بررسی شده، ۹۸ شرکت صادرات داشته اند که میزان صادرات صنعت دارو در سال ۱۴۰۲ به میزان ۱۷۰ میلیون دلار بود که ۱۱ درصد کاهش را نشان می دهد.

پنج شرکت اول واردکننده در سال ۱۴۰۲ شامل بهستان دارو، کوپل دارو، اکتور کو، نوونور دیسک پارس و روژین پلاسما بوده اند که ۲۵ درصد از ارزش کل واردات در سال ۱۴۰۲ از طرف این پنج شرکت انجام شد.

پنج شرکت اول صادرکننده در سال ۱۴۰۲ شامل درمان آرا، آریون فارمد، صنایع شیمیایی کیمیگران امروز، بهستان پلاسما و تحقیقاتی سیناژن بوده است که ۵۰ درصد از صادرات را دارا بودند.

۳۷۳ شرکت بررسی شده در زمینه واردات و صادرات از میان ۳۳۱ سندیکای تولیدکنندگان داروهای انسانی، ۳۱۹ سندیکای تولیدکنندگان داروهای مکمل، ۶۶ سندیکای تولیدکنندگان مواد اولیه و ۵۶ اتحادیه واردکنندگان بوده است. در این میان واردات برخی شرکت های تولیدکننده دارو به نزدیک صفر رسیده است. به عنوان مثال در سال ۱۴۰۲ واردات مواد اولیه از سوی شرکت فرهیختگان زرنام از نظر وزن در مقایسه با سال ۱۴۰۱ حدود ۹۲.۹ درصد از نظر وزنی کاهش داشته است یا واردات دارو از سوی شرکت نوین آوران در همین مدت حدود ۸۳.۲ درصد افت را تجربه کرده است. همین وضعیت درباره شرکت اوزان تکرار می شود و این شرکت افت ۹۹ درصدی واردات دارو از نظر وزنی را در سال ۱۴۰۲ در مقایسه با سال ۱۴۰۱ گزارش داده است. شرکت تولیدکننده لابرآتورهای راکز در این مدت افت حدود ۶۹ درصدی از نظر وزنی و ۷۷ درصدی از نظر ارزشی را تجربه کرده است و شرکتی مانند داروسازی آریا افت ۶۷ درصدی واردات را در این سال گزارش داده است. شرکت تولیدکننده ویرالپار گروه هم افت ۸۱.۴ درصدی وزن واردات دارو را تجربه کرده است یا بیوسان فارمد که تولیدکننده دیگری است، از ریزش ۸۹.۵ درصدی وزن واردات خود خبر داده است.

شرکت دارویی البرز فارمد هم که واردکننده مواد اولیه دارویی است، از افت حدود ۹۰ درصدی واردات خود از نظر وزنی و ۸۶.۷ درصدی از نظر ارزش گزارش داده است.

داروسازی پاک دارو هم در گزارشی مشابه از کاهش ۹۴.۹ درصدی وزن واردات خود خبر داده است یا نگین دارو نساور که واردکننده مواد اولیه دارویی است، از افت ۸۱ درصدی واردات خود به لحاظ وزنی در سال ۱۴۰۲ گزارش داده است.

دکتر آرش محبوبی، داروساز و تولیدکننده و واردکننده مواد اولیه دارویی، در گفت وگو با «شرق» با بیان اینکه این کاهش واردات آثار خود را هفت، هشت ماه دیگر نشان می دهد، گفت: «کمبود یک مرتبه انتقال نمی افتد و یکباره هم خودش را نشان نمی دهد. تو به عنوان تولیدکننده همیشه ذخیره ای در انبارت داری که همان ذخیره استراتژیک است. خیلی وقت ها هم هنوز موجودی

گمرک ایران برای اولین بار آمار صادرات و واردات دارو را منتشر کرد

کاهش ۱۳ درصدی واردات دارو

عکس: علیرضا خضری/اینا

تالاسمی نرسد، حجم بالای آهن در کبد، قلب، کلیه ها و دیگر اعضای حیاتی بدنش رسوب می کند و بیمار را در مدت سه ماه تا دو سال – بسته به وضعیت جسمی بیمار – از بین می برد. قبل از بازگشت تحریم ها، سالانه حداکثر ۴۰ بیمار تالاسمی در کشور جان خود را از دست می دادند؛ اما از زمان بازگشت تحریم ها یعنی از ۱۸ اردیبهشت ۱۳۹۷ تا الان این آمار بیش از شش برابر رشد کرده و سالانه ۲۶۰ بیمار تالاسمی به دلیل کمبود و نبود دارو جان خود را از دست می دهند. حدود ۲۰۰ نفر از فوتی ها کودکان زیر ۱۸ سال هستند.

۳۵ درصد از بیماران تالاسمی برای زنده ماندن، راهی به جز مصرف داروی خارجی ندارند، در حالی که سال قبل تنها ۱۲ درصد واردات دارو داشتیم.

بیش از ۱۰ هزار نفر از بیماران مبتلا به تالاسمی بر اثر کمبود دارو آسیب جدی دیده اند و در معرض خطر جدی مرگ هستند. عرب در این باره می گوید: خود من جزء این بیماران هستم. اینها وقتی دارو را درست مصرف نکنند یا بریده بریده مصرف کنند، قلب یا کبدشان دچار مشکلات خیلی حاد می شود، فشار ریه بالاتر از حد نرمال می رود و این موضوع باعث می شود که به قلب فشار بیاید و بیمار را به مرگ نزدیک کند. علت بیش از ۸۰ درصد مرگومیر بیماران تالاسمی، مشکلات قلبی و ریوی است.

برای مثال داروهای یکی از مهم ترین اجزای مراقبت های بهداشتی هستند که دسترسی سریع به آن یکی از مهم ترین اهداف سیستم های بهداشتی در سراسر جهان است. دسترسی آسان به دارو نیز یکی از دغدغه های اصلی دولت هاست. از این رو زنجیره تأمین دارویی در یک کشور ملزم به ارائه داروهای مناسب و باکیفیت با قیمت مناسب، در زمان مناسب و در مکان مناسب برای دستیابی به اهداف یک نظام سلامت و همچنین اهداف است. بنابراین هرگونه شک غیرمنتظره در صنعت داروساز ممکن است منجر به مصرف گسترده منابع شود که سلامت عمومی را تهدید می کند. وابستگی های متقابل مختلف در حوزه های ملی و بین المللی براساس این منجر به پیچیدگی و آسیب پذیری صنعت دارویی کشور شده و در نتیجه آن را در معرض خطرات بیشتری قرار داده است.

تحریم های علیه ایران مشکلات متعددی را در تأمین تجهیزات پزشکی و دارو و مشکلات گسترده ای در ایران ایجاد کرده است. مطالعه دیگری همچنین نشان داد که قیمت داروهای جدید شیمی درمانی و داروهای سرطان بیولوژیک جدید پس از تحریم، به طور درخور توجهی افزایش یافت، تحریم در کنار تخصیص نیافتن ارز مناسب با افزایش عوارض حمل ونقل، بر سیستم های سلامت تأثیر می گذارد.

کارخانه ها ممکن است تمام نشده باشد. از یک طرف هم ممکن است منابعی با کیفیت پایین به دست سازنده برسد. در حال حاضر ما در شرایطی هستیم که تولیدکننده دارو در حال مصرف ذخایر استراتژیک هستند و برخی از کارخانه ها خبر می دهند که حتی ذخایر استراتژیک که داشته اند، هم رو به پایان است. او افزود: «مسئله صرف ذخیره نیست. بحث نبود نقدینگی در حال نشان دادن خودش است. نبود نقدینگی هفت، هشت ماه دیگر خودش را نشان می دهد. نقطه بد این ماجرا این است که وقتی به سمت کمبود دارو برویم و دولت این وضعیت را ببیند و درصدد جبران از طریق دادن وام و ارز بکند، ما با یک پروسه حدود یک ساله دیگری برای تشکیل پرونده، گرفتن وام و تولید طرف هستیم، یعنی از حالا حدود هشت ماه دیگر معلوم می شود دارو کم است، بعد از آن هشت ماه طول می کشد تا دولت دست به کار شود و دارو به خط تولید برسد.» محبوبی در پاسخ به این سؤال که چقدر عدم تخصیص ارز دولتی از طرف بانک مرکزی به این شرایط دامن زده، گفت: «مسئله ارز نبود. مسئله این بود که ارز مرغوب به صنعت دارو نمی رسید، یعنی کارخانه دار ریال نداشته تا بدهد و دلار تحویل بگیرد. چرا؟ چون کارخانه وقتی دارو را از طریق داروخانه به دست مردم می رساند، بخش اعظمی از قیمت دارو قرار است از طریق بیمه و داروای تأمین شود و به کارخانه برسد. اما آنها به تعهدات شان عمل نمی کنند. وقتی وزارتخانه و سازمان تأمین اجتماعی و سازمان برنامه و بودجه به تعهدات شان در قبال تولیدکننده عمل نمی کنند، چک برگشتی زیاد می شود، پول نقد در صنعت دارو نیست تا کارخانه دار بتواند ارز بگیرد. ما ریال نداشتیم که دلار بخریم... کمبود نقدینگی داشتیم». کمبود دارو آسیب جدی به بیماران و به ویژه به بیماران خاص وارد می کند. همین چرخ رو پیش، رئیس انجمن تالاسمی از آمار فوت بالای بیماران تالاسمی به دلیل کمبود دارو خبر داده بود. به گفته یونس عرب: تحریم ها روی مبادلات ارزی اثر گذاشته و باعث شده که میزان واردات دارو به کشور به میزان درخور توجهی کاهش پیدا کند. موضوع این است که ۳۵ تا ۴۰ درصد از بیماران تالاسمی برای زنده ماندن، راهی به غیر از مصرف داروی خارجی ندارند. چون داروهای تولید داخل، آهن را در بدن این بیماران پایین نمی آورد. دلیل بزرگ ترش این است که داروهای ایرانی عوارض می دهند. سال گذشته فقط ۱۲ درصد واردات دارو داشتیم و امسال هم که هنوز وارداتی اتفاق نیفتاده است.

عرب تأکید کرده است داروهای داخلی عوارض زیادی برای بیماران تالاسمی دارند؛ از عوارض پوستی گرفته تا درد در محل تزریق و نبود اثربخشی دارو. اگر دارو به بیمار

خبر

افزایش تعرض به جنگل بانان در سال جاری

ایستنا: فرمانده یگان حفاظت سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری از افزایش تعرض به مأموران منابع طبیعی از سوی متخلفان در سال جاری خبر داد و افزایش حمایت های حقوقی و قضائی را برای پیشگیری از این حملات مؤثر دانست. سرهنگ علی ملکی آشنگران افزود: در فروردین ماه سال جاری ۱۵ مورد تعرض به مأموران نیز جنین انجام وظیفه داشتیم که ۳۶ درصد در مقایسه با مدت مشابه سال قبل افزایش یافته است. یکی از دلایل آن حضور بیشتر آنان در میدان و تلاش برای اجرای قانون است. او درباره راهکارهای پیشگیرانه از حملات انتقام جویانه به مأموران منابع طبیعی گفت: به طور قطع افزایش حمایت های حقوقی و قضائی به ویژه حمایت های اجتماعی می تواند در این زمینه مؤثر باشد. قدم اول باید فرهنگ سازی برای مردم باشد تا آنان بدانند مأموران منابع طبیعی امانت دار هستند و حفاظت از جنگل ها و منابع طبیعی به عنوان یک کنجینه ارزشمند برعهده آنان است تا سالم به دست نسل های آینده برسد. اگر مردم به این نتیجه برسند، به طور قطع از ما حمایت خواهند کرد. اگر جایی شاهد تعرض و حریق بودند، بلافاصله به ما اطلاع دهند. باید تلاش کنیم به جایی برسیم که اگر کسی درختی را قطع کرد، مردم مثل یک مجرم به او نگاه کنند و از حمایت های مردمی محروم شود. این بزرگترین هدفی است که به دنبال آن هستیم. فرمانده یگان حفاظت سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری با اشاره به تلاش برای تجهیز مأموران منابع طبیعی به سلاح های مناسب اظهار کرد: قصد داریم نیروهای خود را به سلاح دارای بازدارندگی مناسب تجهیز کنیم و تلاش می کنیم به زودی این تجهیزات را به دست آنان برسانیم. او درباره تغییر وضعیت نیروهای شرکتی سازمان منابع طبیعی گفت: خیلی تمایل داریم که آنان تغییر وضعیت پیدا کنند. بیشتر آنان نیروهای سالم و خوبی هستند، البته برخی از آنان ممکن است شاخصه های لازم برای تغییر وضعیت را نداشته باشند، اما برای نیروهای واجد شرایط بیکری هایی را انجام دادیم. او در بخش دیگری از صحبت های خود با اشاره به عملکرد یگان حفاظت سازمان منابع طبیعی در فروردین ماه سال جاری گفت: در این بازه زمانی چهار هزار و ۵۹۰ تماس با دو سامانه ۱۳۹ و ۱۵۰۴ گرفته و گشت برای بررسی هرکدام از این اخبار اعزام شد. دوهزار و ۷۲۶ پرونده قضائی تشکیل شد و ۳۳۶ متخلف دستگیر شدند. این افراد جرانهی مانند زمین خوری و قطع درختان را مرتکب شده بودند. ۲۴۶ دستگاه خودرو و ۸۳ دستگاه تجهیزات قطع درختان مانند اره برقی نیز از آنان توقیف شد.

		۱	۷	۶
	۷		۴	
			۵	۸
	۳			
		۶		۵
		۸	۳	
		۷		۲
				۹
۸				
	۴	۷		۶
			۵	۱

۶		۴		۷
	۱	۸		۷
			۶	
	۲	۹	۷	۳
	۷	۲	۱	۹
	۵		۹	
	۱		۵	۸
	۷		۶	
		۱	۳	۷

سودوکو سخت ۳۷۶۵

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون های حل جدول سودوکو

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.
۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

سودوکو ساده ۳۷۶۵

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می رسد.

حل سودوکو ۳۷۶۴

۶	۸	۱	۲	۳	۵	۴	۹	۷
۴	۹	۳	۸	۶	۷	۱	۲	۵
۲	۷	۵	۱	۴	۹	۶	۳	۸
۵	۴	۷	۶	۱	۳	۲	۸	۹
۹	۳	۸	۷	۲	۳	۵	۶	۱
۱	۲	۶	۹	۵	۸	۷	۴	۳
۷	۱	۴	۳	۸	۹	۵	۶	۲
۸	۵	۹	۴	۷	۶	۳	۱	۲
۳	۶	۲	۵	۹	۱	۸	۷	۴

۷	۵	۳	۴	۱	۹	۶	۲	۸
۹	۶	۱	۵	۷	۲	۳	۸	۴
۳	۴	۲	۶	۸	۹	۱	۷	۵
۱	۳	۶	۸	۲	۵	۴	۹	۷
۲	۷	۹	۱	۳	۴	۶	۵	۸
۴	۸	۵	۹	۶	۷	۲	۳	۱
۵	۱	۳	۶	۹	۸	۷	۴	۲
۶	۲	۷	۴	۵	۳	۸	۱	۹
۹	۴	۷	۱	۶	۵	۲	۳	۸

حل جدول ۴۷۶۸

۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۱	ب	ل	ث	ج	ب	خ	م	د	م	د	م	د	م	د
۲	ز	ن	ب	ا	ب	د	ش	ن	ع	ز	ی	ز	ی	ز
۳	۱	د	و	ا	ب	ی	ا	م	ی	ا	د	ی	ا	د
۴	ف	ن	د	ق	ج	ر	ا	م	ش	ی	ا	م	ی	ا
۵	ش	ی	ل	ی	م	و	ن	س	ی	ر	ی	ن	ی	ن
۶	ا	ل	ت	ب	ی	ر	ا	ی	م	ت	ا	ع	ی	ن
۷	خ	ن	ک	ن	ک	ن	ا	ق	ص	ر	ا	ج	ی	ن
۸	ر	س	ک	ا	ر	ی	د	ر	ش	ا	و	ی	ن	ک
۹	ا	س	ی	ر	ز	و	ق	ی	م	ی	و	ی	ن	و
۱۰	خ	ر	ف	ت	ق	ه	ا	ر	د	و	ا	م	ی	ن
۱۱	ا	ب	ت	د	ی	ا	ن	ق	ر	س	ی	ت	ی	ن
۱۲	ا	ن	د	ا	ن	و	س	ن	ح	د	م	ی	ن	و
۱۳	س	م	ک	ر	ی	ا	ه	و	و	ر	ه	ش	ی	ن
۱۴	ی	ا	و	ا	ز	ا	ا	د	ی	ا	ش	ی	ن	و
۱۵	ی	ک	ی	ر	ه	ز	ن	ک	گ	ک	ت	ل	ت	ل

افقی:

۱- ظلم و جور- درختی با میوه تلخ در دوزخ- از اقوام آریایی- نوعی حلوا ۲- کمانگیر باستانی- دروازه بان گامرونی تیم فوتبال منچستر یونایتد ۳- جایزه جشنواره موسیقی فجر- واحد اندازه گیری مسافت تقریباً معادل شش کیلومتر- ترکیب آبی و زرد ۴- بلندمرتبه- روند- ندادن ۵- میوه آماده چیدن- فیلسوف یونانی دیالکتیک ۶- بوی خوش- آشیانه- کیسه پول قدیمی ۷- واحد بازی بدمینتون- پیرو دین حضرت موسی(ع)- ریزترین رگ خونی ۸- برنج شوشتری- پایتخت نیکاراگوآ- گاو یالدار تبت ۹- دهقان- پیل الکتریکی- خدای درویش ۱۰- پایتخت کانادا- از وسایل حمل ونقل درون شهری- ترسناک ۱۱- اتفاق قابل حمل- پالایشگاه گاز هرمزگان ۱۲- ناتمام- حرکت و جنبش- فهم و شعور ۱۳- تکنوازی در موسیقی- چاق و فربه- برپاداشتن ۱۴- رمانی از ویکتور هوگو، نویسنده فرانسوی- امام علی(ع) آن را بهترین میراث می داند ۱۵- خاندان- گلخن حمام- منفذ- ماده آرایشی ناخن

عمودی:

۱- پسوند شباهت- غضروف هالالی شکل مفصل زانو- منطقه سردسیر قطب شمال ۲- خاک- از رایج ترین قالب های خوشنویسی ایرانی- سنبله ذرت ۳- سابقه شعرخوانی- از ماشین آلات کشاورزی ۴- صداقت- زیارت کنندگان- کنده ۵- از طایفه های بلوچ ایران- عموم مردم- درخت همیشه سبز ۶- همراه چای- دیوار رئیسعلی- پنهان کردن ۷- بتی در عصر جاهلی- قراردادن- تهدیدست ۸- آرنج- جانشینی- داخل ۹- مترسک- پیشخدمت